

הלכות יום טוב סימן תקט תקי

באר הגולה קכו

מ' טראיש בתשובה
הגה מ' טראיש אב"ד
ג' טראיש אב"ד
ג' טראיש אב"ד

בו פשר שאינו מלוח ורוצה (י) לחזר ולעלות בו ביום טוב (והרא"ם פ"א): ו (כח) "אין נוקבין (יא) (כט) נקב
קדש בחבית ביום טוב: ז (יג) (ל) להטביל כלי חדש ביום טוב, דינו כמו בשבת, יבדאיתא
בסימן שכג סעיף ז: הגה ודין תורה ופשוט בליום ביום טוב, דינו כמו בשבת, כדאיתא סימן שכג. ומתח
(יא) לטלטל מקצה (לא) לצרף אכל נפש ושקחת יום טוב (מרכי פרק בל מעיבין וכו' בשם הווסתית פ"ק דביצה):

תקי כמה דברים האסורים לעשות ביום טוב, ואינו מהם מתרים על ידי שנוי, וכו' י"א סעיפים:

א' סימא דזכא
ב' פ"ב י"ב ב' דנ"א
ג' שם ב' משנה שם י"ב
וכי"ח דהל'

א) מוללין (ב) מלילות (ג) ומפרכין (ד) קטניות (ה) כדרכן ביום טוב, בומנפת מעט מעט
ואוכל, (ו) ונאפלו בקנזן ותמחוי, (ז) אכל לא בטבילא ולא בנפה ולא בכרחה: ב *גהבורר
קטניות ביום טוב (ו) בורר כדרכו בחיקו ובתמחוי (ז) *אם רוצה לאכלו (א) בור ביום (הגמ"ד פ"א), אכל לא בטבילא

שערי תשובה

ע"ה ח ע"ב, וקא דשרינן תכא, י"ל כיון דלעולם אין משמשין בו אלא
ע"י לבון ליקא למגור, מ"א: (י) לחזור. מקמתב לחזר ולעלות משמע
דעלו בו כח"ט, דאליכ תרי מכשירין שהיה אפשר לעשותם מעייט,
הל"ט ח"ב סימן רה. ותמ"א פ"ב הל"טעם ר"א פראג אפלו היה אפשר ללבנו מערב י"ט שרי ללבנו בייט פיון שפתינא אי"צ לבון, ע"ש: (יא) נקב.
ואם א"א לעשותו מערב י"ט שרי, כמ"ש ס"א בה"ה"ה, מ"א: (יג) להטביל. ואם א"א להטבילו מעייט, שרי. ועין ס"א בה"ה"ה דאין מורין פן, וכ"כ
הישיש: (יא) לטלטל. אכל אסור לאכלו, עמ"א. ועין סימן תקיח ט"ג:

ב) מלילות וכו'. ויש טמחירין למלל בשני בראשי אצבעותיו כמ"ש סימן שיט ס"ו, הר"ן, וט"ו מקלו: (ג) קטניות. הינו השרכיטין,
ומציא תורה. וכתב הישיש דאסור להניח קטניות או שאר זרעונים במים, שצ"ח הפסלת למעלה או שפ"ל העפר למטה: (ז) בור ביום.

באר היטב

דף ח ע"ב, וקא דשרינן תכא, י"ל כיון דלעולם אין משמשין בו אלא
ע"י לבון ליקא למגור, מ"א: (י) לחזור. מקמתב לחזר ולעלות משמע
דעלו בו כח"ט, דאליכ תרי מכשירין שהיה אפשר לעשותם מעייט,
הל"ט ח"ב סימן רה. ותמ"א פ"ב הל"טעם ר"א פראג אפלו היה אפשר ללבנו מערב י"ט שרי ללבנו בייט פיון שפתינא אי"צ לבון, ע"ש: (יא) נקב.
ואם א"א לעשותו מערב י"ט שרי, כמ"ש ס"א בה"ה"ה, מ"א: (יג) להטביל. ואם א"א להטבילו מעייט, שרי. ועין ס"א בה"ה"ה דאין מורין פן, וכ"כ
הישיש: (יא) לטלטל. אכל אסור לאכלו, עמ"א. ועין סימן תקיח ט"ג:

באר הגולה קכז

ומורין כן, ולכן לא הוכרז נמחבר בסימן תעה סעיף א דאין מורין כן,
והוא עליפי דעת הרמב"ם:

ומורין כן, ולכן לא הוכרז נמחבר בסימן תעה סעיף א דאין מורין כן,
והוא עליפי דעת הרמב"ם:

משנה ברורה

והגולה רק שנהגו ללבנו, לא חשיב תקון כלי על ידי הלבון,
ומכאן אפלו הנה באפשרו ללבנו קנים יום טוב [מ"א וש"א]:
ו (כח) אין נוקבין וכו'. אפלו לצרף שתיה, שהרי אפשר לנקבה
מערכי יום טוב, ואם לא הנה אפשר לו לנקבה מערכי יום טוב,
מכאן לו לנקבה ביום טוב כדון מכשירי אכל נפש, אכן אין מורין
כ"ה, וכנ"ל בסעיף א בה"ה"ה: (כט) נקב חדש. וכל הינו כמו
בשבת, לעיל בסימן ש"ד, עין שם: ז (ל) להטביל כלי חדש
ביום טוב וכו'. רוצה לומר, דבשבת איתא לעיל דיש מחמירי⁸⁵,
מפני שאסור להשתמש בו כלי טבילה נראה כמתקן כלי על ידי
הטבילה, והכי נמי ביום טוב, וכן אם לא הנה אפשר לו להטביל
מערכי יום טוב (לג) מתר לו להטביל ביום טוב לרובי הכלי⁸⁶ לצרף
משמיו היום, דהרי הוא מכשירי אכל נפש, אף אין מורין פן
לאחרת⁸⁷, וכנ"ל בסעיף א. אכן אם הנה הפלי הנה כלי נכונות
דחייב טבילה⁸⁸ (לו) הוא רק מדרבנן. מעד השרימגדים דכולין
אף להורח פן לאחרים לטבילו לצרף היום, אם לא הנה אפשר לו
לטבילו מערכי יום טוב: (לא) לצרף אכל נפש. כגון לטלטל
האפר⁸⁹ כדי לאפות במקומות⁹⁰, או לטלטל האבנים המנחים על הפות
כדי לאכל הפרות⁹¹; (לב) אכל לאכל או להניח טבילת⁹² גיפא,
כגון להסיק במקצה וכהאי גוונא, אסור⁹³:

* הבורר קטניות. מקאן קשה על האי טאן דאמר לעיל סימן תקו סעיף ב
בה"ה דאסור לטל צרור כדנים, והרי תכא מבאר דקילום טוב בורר
כדכ"ה? ויכ"ה רמ"ז שם, וכן האריף להקשות שם המאמר דרדכי ונהר
שלוס וכן עמד על זה הגר"ו. ובמשנה ברורה שם פ"ש טעם האי טאן
דאמר, משום דנפיי צרור אפלו בהל דרף לטלו שלא כלי, והוא פ"ה אדום,
עין שם. והגר"ו כתב לחלק, ולא תהיו חקטים בורר כדכ"ה אלא כקטניות
שאין דרף להניח למים כמים אכל לא חסין שרובו לטביל למים כמים וכן
מציא קצת סוף לנה בכ"ה דף יג לחלק בין בביתא לקטניות, עין שם
כ"ה דבור המתחיל "אכל קטניות" שכתב דלש כ"ה אדום הרבה שאין חובטין
אותן יחד אלא כ"ה קורטין, ותכ"ה"ה כתב שם וזה לשונו: שאין דרף לתקן
כלן באסור אלא כ"ה קורטין, עד כאן לשונו, ובמקל פשוט דגם הברירה אינו
אלא ליומו, ולקאנה יש ראיה לזה גם מדברי הרמב"ם פרק א הלכה ה,
שקשחשם שם גם בורר בשלאכות שאקרו חקטים ביום טוב, הוכיח שם חסין;
ויש לדחות, דכנתנו שם על ידי כלי דאסור, וכמו שפסק השלח"ת ר"ח, אכל
לא כ"ה וכן וכתמחוי, וחסין דנקט לא דוקא. וכתב שכן מבאר בשיטה
מבצעת ריש פ"ק אין צדין בשם הרמב"ן⁹⁴, ולי זה דגון הנה אסור לברר
אפלו כ"ה: * אם רוצה לאכלו בור ביום. עין משנה ברורה השעם, דבאופה
ומבשל דמי, כן הוא דשת קאן אברקס וש"א בשם המגיד משנה, דבורר הוא
מהשלאכות הפטרות ביום טוב לגמרי, ולא כדעת הנ"ש⁹⁵. והנה הש"י
מצד הלכה פדעת הרש"ב"א דדוקא לאלתר שרי אכל לא להניח, וכיון
שקשחשם ח"ב חטאת אסור ביום טוב, ותקדו עליו האחרונים פ"ה חקטים
ובית מאיר ונהר"שלוס וש"א, דלפי מאי דקימא לן לעיל בסימן שיט
דבשבת אם בורר פסלת מתוך אכל אפלו לאלתר ח"ב, אס"ן על קרסין כיון
שהתירו חקטים ביום טוב לברר פסלת מתוך אכל הוא משום דאין שצ"ל
בורר ביום טוב, והוא באופה ומבשל וכדעת המגיד משנה ונהר"ש"א אשור

שער הציון

(ל) מגן אברקס ואלנה רבה ותי"אדום ונהר"ו: (ט) ואין חשיב תקון כלי כ"ה: (ז) מגן אברקס וש"א: (ב) מגן אברקס. ובקרימגדים מפסק בנה, עין שם:
(ג) פוסקים: (ג) רש"י ושארי פוסקים:

הלכות יום טוב סימן תקי

ולא בנפשה ולא בבכרה. ובמה דברים אמורים, (ח) כשהאכל מרבה על הפסלת, אבל אם היתה הפסלת מרבה על האכל, בורר את האכל ומניח את הפסלת. ואם היתה (ט) טרחה בכרירת הפסלת מן האכל יותר מטרחה ברירת האכל מן הפסלת, אף-על-פי שהאכל מרבה, בורר את האכל ומניח את הפסלת: הגה הלויים (ד) ובטנים שנשפכו וצריך בקליפתם, (ו) לא מקרי הקלפה פסלת, כינו דאיתיהו בהכי וצריך לערבין (ט"ז): ג (יא) *האין (ה) מסבנין התרדל (יב) במסנתת שולו (יג) ואין (ו) ממתקין אותו בגחלת (יד) של עץ, *אכל (טו) בשל (ו) מתכות קטר: ד (טז) ואין תולין המשמרת ביום-טוב לסגן

ד ברוחא רצון
גילאל הנקרא שם
ה ברוחא שמה קליר
ו נשמה שם קליר
(מקובצין)

באר היטב

מ"א: (י) ממתקין. ועל-ידי שני שרי אם היה טרוד בעיניו, ביתו, מ"א, ע"ש: (י) מתכות. דאינו שורף וליכא כבוי, ועין סוף סימן שלו. ונ"ל דמה"ט טרד לתן השפיר מלבן לתוך המשקה כדי שיתחמץ אם רצוי לשותו בו

אפלו אינו רוצה לאכל לאלתר דבשבת תוב חטאת כמו שכתב סימן שיט, אפ"ה שרי ביום-טוב. עמ"א: (ד) ובטנים, וט"ז ומ"א כתבו דאין חלוק בין אלו לשאר פסלת, ע"ש: (ה) במוטנים. וקרא פשתה אפשר לצשותו מאתמול,

באר הלכה

דאין לישטו דבכריתא לה דגם בשבת אם בורר לאלתר אין תוב חטאת, וכו' משמע בעבודת-הקולשן, ואס"פ אפלו לנתיב לכו"כיום שרי; אכן מה דעיר דצריך לאכול מעטם הנהא אפשר לעשות מבעוד יום, לכאורה הדין כמו בנה, דהא פן מכאן בקמ"א סימן חנה סעיף א לדעת הלש"חמרי"ו, דאפלו באכל-יגש עצמו, כל שאפשר לעשותו מבעוד יום אסור כי אם על-ידי שני ראשי-אסורין בענגנוהו הא דמתירין פסלת מתוך אכל, וקרא כשלא היה יכול לברר מבעוד יום, וכן כתב באמת התק"ד-משה נא לא דכתב דלא לומר קטר בכל גוני חט"ו, ונה אינו מוכן, דבשבת פסלת מתוך אכל אפלו לאלתר תוב. אכן מסתימת השלחן-ערוך והב"מ משמע דיש להקל בענגנוהו בכל גוני חט"ו, ומשעם אפשר לעגות דעתי לומר, דכיון דעל-ידי שני פתב שם הרמ"א שכתב, וכן דכלאו הכי לא התירו אלא על-ידי קנון ותקוהו, יש לומר דזה חשיב שרי, דבכריתו הוא דוקא על-ידי נפה וכתבתי, ואף דאין זה שני כבוד, דבשבת בפסלת מתוך אכל תוב אף בנה, מכל מקום לענין יום-טוב חשיב שרי, וכל-שכן אם בורר ביד, וכיון מה שכתב הר"ן ריש פרק אין צדק גבי קלח, עין שם. אחר-כך מצאתי שכן כתב בספר חת"שולם ובספר שולחן-עצ"ש ששים, וכן בעבודת-הקולשן להרשב"א משמע גס"פן דזה חשיב שלא כדרכו, וכן מוכח גס"פן במאירי שכתב בענין זה דאפלו אפשר מבעוד יום שרי, ודעתי מכאן בכמה מקומות בספרו דבכריתא לה פדעת תיש"חמרי"ו הנ"ל דאף באכל-יגש אסור טורקנון כל שאפשר מבעוד יום, ועל-ידי קנון כמו שכתבנו דזה חשיב שרי⁽¹⁾.

משנה ברורה

קא משמע לך דשרי, דאין אסור בורר ביום-טוב בנה מן התורה פיון שהיה צורך אכל-יגש בויכ"ים וכאופה ומכשל דמ"ו, רק בנפשה ובכרה אסור וקמ"ם משום דמתני' פמאן דעביד לצורך קטרי, דדרך ברירה בכלים תלוי לעשות לנמים הרבה⁽¹⁾, וכמו שכתבנו לעיל בסעיף א מ"א ושי"א: (ח) כשהאכל מרבה. דאז טוב יותר לברר הפסלת שטרחתו מעוטה. (ז) ואם הם שרין בכמותו, בורר אינה מהם שיתצוהו⁽²⁾, אכן אם האכל הוא דק (ה) יברר הפסלת⁽³⁾: (ט) טרחה אחר יותר. גגון שהפסלת הוא דק מאד ויש טרחה רב לברר: (י) לא מתיר הקלפה פסלת. וקמ"ן אחד דמ"ו⁽⁴⁾, (י) ובאניה ענין שמתקן האכל מתוך השומר, תקון אכל בעלמא הוא תכול לברר אחר מכתבו אינה שיתצוהו, (ו) ועין באחרונים שהסבמו דמכל מקום אף בקאן יברר אינה שקל יותר לו לברר: ג (יא) אין מסבנין התרדל וכו'. דמחזי (ט) כבדרי⁽⁵⁾, שמשליך על-ידיה דהסבין שולו, (ע) אבל בורר ממש לא הוי, שגם הפסלת דאורי לאכילה⁽⁶⁾: (יב) במסנתת שולו. לכאורה משמע מה דאם מסגן על דבר אחר שלא בנדבכי קטר, ודומיא דסעיף ב דלא התמירו אלא בנפשה ובכרה משום שכן צריך פריחתו כחל. פתב הסגן-אברתם, דאם לא היה אפשר לסגן מערב-יום-טוב, מתר לסגן אפלו במסנתת⁽⁷⁾. ועין בבאור הלכה מה שהעירו בנה: (יג) ואין ממתקין אותו בגחלת. פירוש שרובילין כחל להניח בחוכו נחלת ועל-ידי-כיון ממתקין: (יד) של עץ. משום כבוי. ואף-על-גב דהוי לצורך אכל-יגש, (י) הא אפשר לעשותו מאתמול⁽⁸⁾ ואסורוהו מדרבנן⁽⁹⁾, ולפי זה אם אי אפשר לעשותו מאתמול (ט) שרי; ויש מחמירין (יג) שאפלו מתר, דאינו בובר וליכא כבוי מדאורייתא. ואף-על-גב דיש בו אסור כבוי מדרבנן, התירו משום שמחת יום-טוב⁽¹⁰⁾ (אחרונים). ואם קטר על-ידי אבנים, עין במחצית-השקל. ובסב הסגן-אברתם, דמהאי טעמא קטר לתן שפור של מתכות מלבן לתוך משקה כדי שיתחמץ אם רצוי לשותוהו בויכ"ים, ועין בבאור הלכה דהפוסקים שסוברין דצרוף הוא דאורייתא אין להקל בנה⁽¹¹⁾: ד (טז) אין תולין. הינו, שמוחת פי המשמרת על-גבי קלי בעגול ונעשה

הנה יש להתמיר גבי שמרים אם אפשר לעשותו מבעוד יום, אבל בסגן תרדל אין להקל אף באי אפשר אם לא על-ידי שני, וכ"ל שם: * אכל בשל מתכות קטר. עין במשנה בורחה מה שכתבנו בשם הפנ"א אברתם. ולעניות דעתי יש לעין בנה טובא, ולפי מה שכתב הרב המגיד בפרק יב מהלכות שבת בשם הנמב"ן, דמשום הכי התירו בתרדל לתקן בגחלת של מתכות משום דתרדל אינו מצורף, משמע מה דבכמים או משקה אין להקל⁽¹²⁾, ואפלו לפי הטקרא שהביא שם המגיד-משנה לדעת הנמב"ם דהייב דאינו מתקון לעשות קלי לית בה משום מצורף אף דמני פסיק רישא. זה אינו שך רק בהלכות דהייב דאינו מתקן אין בו מקור קלי לל, אבל במחם שהוא קלי לא שך זה⁽¹³⁾, עין בפרי"מגדים סימן שיח בשם הל"ח-משנה, וכן כתב בלבוש-שרד שם, ואס"פ הכי נמי בשפור שהיה קלי לדעת הפוסקים דצרוף הוא דאורייתא אין

שער הציון

(ד) ט"ז: (ה) שם: (ו) סגן-אברתם בשם ים של שלמה: (ז) על-שבת וסגן-אברתם וט"ז ומאמר-מרדכי, וכן משמע מהג"א: (ח) גמרא. ואף למה דפסק הנ"א לעיל דאף להניח שרי משום דבורר דהרר ביום-טוב, גס"פן אסור משום דעטוי לנמים הרבה, ואפשר גס"פן דרמי לנפה ובכרה: (ט) קנון אברתם: (י) רש"י: (יא) אלהי רבה: (יב) משום דדרך לעשות פן לנמים הרבה מ"א. וכן משמע בבאור הג"א לעיל פריש סימן חנה התרדל וקלח דין אחד להם ועין שם דמוכה על-ידי שני פתב אפלו תוב אפשר לעשות פן מכתבו⁽¹⁴⁾, ובפרט דיש ראשונים דסבדי דמתוך התרדל אין זה כולל צורך אכל-יגש גמור, דאפשר בלא זה [ה"ח חירושי הר"ן בשם הרא"ה]:

הנה יש להתמיר גבי שמרים אם אפשר לעשותו מבעוד יום, אבל בסגן תרדל אין להקל אף באי אפשר אם לא על-ידי שני, וכ"ל שם: * אכל בשל מתכות קטר. עין במשנה בורחה מה שכתבנו בשם הפנ"א אברתם. ולעניות דעתי יש לעין בנה טובא, ולפי מה שכתב הרב המגיד בפרק יב מהלכות שבת בשם הנמב"ן, דמשום הכי התירו בתרדל לתקן בגחלת של מתכות משום דתרדל אינו מצורף, משמע מה דבכמים או משקה אין להקל⁽¹²⁾, ואפלו לפי הטקרא שהביא שם המגיד-משנה לדעת הנמב"ם דהייב דאינו מתקון לעשות קלי לית בה משום מצורף אף דמני פסיק רישא. זה אינו שך רק בהלכות דהייב דאינו מתקן אין בו מקור קלי לל, אבל במחם שהוא קלי לא שך זה⁽¹³⁾, עין בפרי"מגדים סימן שיח בשם הל"ח-משנה, וכן כתב בלבוש-שרד שם, ואס"פ הכי נמי בשפור שהיה קלי לדעת הפוסקים דצרוף הוא דאורייתא אין

הַלְבוּת יוֹם טוֹב סִימָן תְּקִי

ביאורים ומוספים

זמן, כתב לעיל (סי' שיט ס"ק ב), וביה"ל שם (ס"ד ד"ה מתוך) שאסור בשבת, שרק כשעושה כן לצורך מידי יתכן להקל שהקלוף אינו נחשב כביריה ויהעיר במשניב שם על משמעות דברי הפמ"ג שאף לצורך מידי אסור לקלף את הקליפה מהאוכל ויש להוציא את האוכל מהקליפה. והוסיף הביה"ל שם, שמטעם זה יש ללמד זכות על מה שנהגו העולם להקל להוציא עצמות מרגים לפני הבאתם לשולחן, מפני שקודם הוצאת הפסולת מחבורים הם ואינם נחשבים כתערובת של שני מינים, ולכן אין הפרדתם נחשבת כביריה.

[ביה"ל ד"ה אם]

וְעַל־פְּתוּחַ קָמוּ שְׂפָתַי דִּקְחָ חֶשֶׁב שְׁנַיִם¹⁴.

14) ולענין ברירת עצמות מרגים [כדרך שרגילים לברור, ובלא הלימוד זכות המובא במשניב לעיל (ס"ק י)], דעת הגר"י קרליץ (חוט שני יום טוב פט"ז ס"ק א אות ג) שנוהגים העולם להיזהר מזה, ואינם בוררים אלא את האוכל מהפסולת, כיון שאינו נעשה על ידי שני, והיה אפשר לעשותו מבעד יום. ואף שאם היו מוציאים את העצמות מבעד יום הרי היה הדג מתפרק, מ"מ יתכן שאין זה נחשב כדבר שאי אפשר לעשותו מבעד יום, אלא אם כן צריך להגיש את הדג לאורחים מכובדים, ואין זה דרך כבוד להגישו כשהוא מפורק (וסיים, שלמעשה הדבר צ"ב). מאידך, דעת הגר"ש אלישיב (לקט הל' יום טוב פ"ג הע' כא) שמוותר לברור את העצמות מהדגים ביום טוב, משום שאין הדרך לעשות כן עבור ימים רבים.

[משנ"ב ס"ק יא]

דִּמְחִי כְבוֹרָה¹⁵ וכו', שְׁנַם הַפְּסֻלָּת רְאוּי לְאֲכִילָה¹⁶.

15) ואם רוצה אדם להניח ביצה בתוך החרדל שמונח במסגרת כדי שירד החלמון דרך הנקבים יחד עם החרדל, כתב השו"ע לעיל (סי' שיט ס"טו) ובמשניב שם (ס"ק נח) שמוותר, כיון שכל זה נעשה רק כדי ליפות את מראה החרדל ולא כדי לברור אחד מחבורו, וכתב המשניב שם (ס"ק נו) שהיינו דוקא באופן שהחרדל כבר היה מונח במסגרת מבעד יום, שהרי להניח את החרדל במסגרת בשבת, מביאר כאן שאסור.

16) ואף שגם ברירת שני מיני אוכלין זה מזה אסורה מדאורייתא, כמבואר בשו"ע לעיל (סי' שיט ס"א), תירץ הפמ"ג (אי"א ס"ק ה) שהביריה כאן עריפה מבירת שני מיני אוכלין [אך לא ביאר טעמו].

[משנ"ב ס"ק יב]

קָדַר לְסַנֵּן אֶפְלוֹ בְּמִסְכְּנָתָא¹⁷.

17) וכן לסנן אטריות מהמים שהתבשלו בתוכם באופן שלא נגמר בישולם בערב יום טוב, דעת הגר"ש אלישיב (מבכשי תורה יום טוב עמ' רנז) שמוותר ביום טוב, ואפילו במסגרת כדרכו בחול, כיון שלא היתה אפשרות לסננם מערב יום טוב, שהרי לא היו מבושלים עדיין. וכן כתב הגר"ש אויערבך (ששי"כ תקונים ומלואים פ"ד הע' כא), שאף על פי שלגבי הוצאת זבוב מתוך משקה כתב המשניב לעיל (סי' תקו ס"ק יב) שלא יבררנו ויוציאנו בלא משקה עמו, אף שלא היה יכול לעשות כן מערב יום טוב, יתכן שהיינו משום שרגילים להוציא זבוב ממשקה גם עבור ימים רבים, מה שאין כן באטריות.

המשך במילואים עמוד 62

[משנ"ב ס"ק ז]

בִּיּוֹן שְׁהוּא צִרְף אֲכִיל־נֶפֶשׁ בּוֹרְכִים וְכַאֲפֵה וּמְכַשֵּׁל דְּמִי¹⁸, הִנְרַךְ קְרִינָה בְּגִלְמֵי הַלְלוֹ לְעִשׂוֹת לְיָמִים הַרְבֵּה¹⁹.

9) מבואר מדבריו, שאף שיסל לברור סמוך לסעודה ועל ידי כך להימנע מעשיית מלאכה, אף על פי כן אין צורך לעשות כן. אמנם, לענין מליחת כמה חתיכות צנון [שאסורה בשבת מטעם שהוא כמבשל], כתב להלן (ס"ק כז) שיש מחמירים ביום טוב, מפני שאפשר למלוח כל חתיכה בפני עצמה. וכן לענין טלטול מוקצה לצורך אוכל נפש, כתב בביה"ל לקמן (סי' תרלח ס"ב ד"ה וביום טוב) שאם יכול לנער על ידי טלטול מן הצד בלא טלטול בידים, יעשה כן. ולענין מיתוק חרדל, כתב לעיל (סי' תקו ס"ק כה) שאסור לעשות זאת על ידי גחלת של עץ, כיון שאפשר לעשותו על ידי גחלת של מתכות, והדרך הרגילה והמצויה יותר היא על ידי מתכות.

10) ואף אם לא היתה לו אפשרות לברור את הקטניות מערב יום טוב, כיון שלא היו ברשותו עדיין, כתב לעיל (סי' תקו ס"ק ח) שאסור לברור אותן בנפה וכברה ביום טוב.

ולקלף פירות וירקות במקלף ביום טוב, כתב בש"ת אור לציון (ח"ג פ"ט תשובה ז) שמוותר, כיון שאף בשבת יש פוסקים שהתירה, משום שהקליפה מחוברת למאכל והם גוף אחד, ולפיכך כשמקלף אותו אינו אלא כחותך חלק מהמאכל עצמו, וכיום טוב בחדי יש להקל בזה. ובפרט שמקלף אינו כלי שמויחד לברירה עבור ימים רבים, וכן דעת הגר"ש אויערבך (ששי"ב פ"ד הע' כט), הגר"ש אלישיב (מבכשי תורה יום טוב עמ' רנז) והגר"י קרליץ (חוט שני יום טוב פט"ז ס"ק א אות ג).

[משנ"ב ס"ק ח]

וְאִם הֵם שְׁוִין כַּכְּפוֹתָן, בּוֹרֵר אֶתָּה מִקָּם שֶׁיִּצְהָה²⁰, אָכֵן אִם הֶאֱכַל הוּא יָדַק וְחָרַר הַפְּסֻלָּתָא²¹.

11) ומשמע שאם אינם שוים והפסולת מועטת, אין לברור את האוכל מתוך הפסולת גם אם רוצה בכך [ומה שכתב טוב יותר] לברור את הפסולת, הוא טעם לכך שיש להקפיד לברור את הפסולת]. וכן כתב השו"ע הרב (ס"ד) שחכמים הצריכו במקרה זה לברור דוקא את הפסולת, וביאר (ק"א ס"ק ג) שכיון שמלאכת אוכל נפש הותרה ביום טוב, ואינה רק בגדר החויה, אם כן אין איסור כלל בבירירת הפסולת, ואילו לברור את האוכל באופן זה נחשב כטיורחה שאין בה צורך יום טוב, שלא הותרה מעולם [וראה מה שכתבנו לעיל (הע' 6)].

12) דין זה כתב דוקא באם האוכל והפסולת שוים, אולם אם כמות האוכל הדק היא פחות מכמות הפסולת, כתב הח"י אדם (כלל פ"ב סי' ב) שיש לברור את האוכל, מפני שהפסולת אסורה בטלטול מחמת ריבוייה, וכן כתבו הראשון לציון (ביצה יד, ב) השו"ע הרב (ס"ד) שיש לברור את האוכל, וכן משמע בט"ז (ס"ק ב), והא"י (ס"ק ג) כתב שבין מבואר בר"ץ (ביצה ז, א בדפי ה"ף) וברבינו ירוחם [וכן בתוס' שבת קמב, ב], אלא שבתוספתא (ביצה פ"א ד"ד) מבואר שאפשר לברור את הפסולת. וכן כתב הגר"ש אויערבך (ששי"כ תקונים ומלואים פ"ד ד"ה גס) שגם המשניב שכתב לברור את הפסולת לא כתב כן אלא כשהם שוים, אך כשהפסולת מרובה מבואר בשו"ע הרב ובח"י אדם שיש לברור את האוכל ולא את הפסולת.

[משנ"ב ס"ק י]

יִכְמִין אֶתְּךָ נְיָמִי²².

13) אכן, לקלף את הקליפות שלא לצורך מידי, אלא לצורך לאחר

מילואים הלכות יום טוב סימן תקן המשך מעמוד 252

(סיק ז) שכתב שאסור חכמים בריה בבלי שהודך לברור בו עבור ימים רבים, משום שנראה כבורר לצורך מחור.

(22) ולעיל (סי' שיה ס"ק ז) הביא את מחלוקת הפוסקים האם צירוף אסור מדאורייתא או מדרבנן, ולא הכריע בדבר.

[ביה"ל ד"ה אין]

משום דצושה אוקה לזמנא.

(23) וכן כתב להלן (ס"ד דיה מותר וס"ד ד"ה אה), ומשמע שנקט כרעת השויע הרב המבאית בביהיל לעיל (ס"ב דיה הבורר), שמותר לברור גם באופן שהודך לברור בו בחול, כל שאין הדרך לברור באותו אופן עבור

ימים רבים, אך לפי החיי אדם שהביא שם [ואף נקט דבריו במשנים לעיל (סי' תקי ס"ק ז)]. הסוכר שאסור לברור ביום טוב בדרך הברירה

שעושים בימות החול, לכאורה אין היתר לסגן במסנת כיום טוב. אכן, ביאר הגר"צ קרליץ (חוט שני יום טוב פ"ז ס"ק ב עמ' קל) שיתכן שסינון אסור משום הרקדה. תדרי מרקד שונים מגדרי בורר, ובשינוי שנעשה

בדיקוד יש להקל אף לפי החיי אדם. ובספר נטע גבריאל (יום טוב ח"א פ"ה ד"ה א) ביאר, שלא אסר החיי אדם לברור בדרך שרגילים לברור

בה, אלא כשיש אפשרות לברור באופן אחר, כגון לברור פירות מנות או צדור מקמח, שאפשר לעשות כן על ידי הרקדה [שנחשבת כשינוי, כמבואר בשע"צ (סי' תקי ס"ק ז)]. אך כשאין אפשרות אחרת, כגון

במשמרת, מותר לברור בדרך הרגילה, כיון שמלאכת בורר הותרה ביום טוב, כמבואר בביהיל [וראה חיי אדם מ"ל פ"ב ס"ב].

[ביה"ל ד"ה אבל]

דכמים או משקה אין להקל (24) וכו', אצל במתם שתוא פלי לא שיק ז'ה.

(24) והחז"א (א"ח סי' נ ס"ק ח) כתב, שיתכן ששאר משקין אינם גורמים לצירוף, ואם כן דינם כחרדל ולא כמים.

(25) וכן מבואר בדבריו לעיל (סי' שיה ס"ק ז), שכתב שהטעם שהותר לתת מים במיחם רותח, אף על פי שגורם בכך לצירוף, הוא משום שמלכד שאינו מתכוין לצוף, גם אין הצירוף יפסיק רישא' [ולא התיר מחמת הטעם שאינו מתכוין לצירוף בלבד].

[משנ"ב ס"ק יד]

הא אפיקר לעשותו מןהמולל (18) ואקדוהו מןהפנין (19).

(18) אמנם, לעיל (סי' תקי ס"ק כה) כתב שהטעם שאין במיתוק חרדל בגחלת של עץ היתר משום צורך אוכל נפש [כשם שהותר שם להניח

בשר על גבי גחלים, אף שנכבות על ידי כך], הוא משום שהחרדל ראוי לאכילה גם בלא מיתוק, המיתוק נעשה רק לשם פינוק ועינוג [וראה

שע"צ (סי' יב)], ועוד, שכיון שאפשר למתק אף בגחלת של מתכת, הוא האופן הראוי המצוי יותר, לכך אין במיתוק בגחלת של עץ

משום צורך אוכל נפש [וראה ביהיל שם (ס"ד ד"ה כ)].

(19) אכן, כשע"צ לעיל (סי' תצה ס"ק יז) כתב שלדעת רש"י (ביצה כג, ב) ותוס' (מגילה ז, ב) מלאכה שהיה אפשר לעשותה מערב יום טוב, אסור לעשותה ביום טוב מדאורייתא, התבדיל ישע חשש

לדבריהם.

[שע"צ ס"ק יב]

דעל"די שני קטר אפלו תה אפיקר לעשות פן מפיקרב (20).

(20) ולהמתין לכתחילה לעשותו ביום טוב על ידי שינוי, כתב במשנים לעיל (סי' תצה ס"ק ז) שהגמיא התיר, והבגדי ישע פקפק בה.

[משנ"ב ס"ק טו]

התירז מלשום שמתח יום טוב (1) וכו', אין להקל פנה"ש.

(21) אמנם, לענין עשיית גומא בשעת לקיחת עפר עבור כיסוי דם היה ועוף שמשחטו ביום טוב, שאינה אסורה אלא מדרבנן משום שהיא

מלאכה שאינה צריכה לגופה, והיא אף נעשית לצורך מצוה, לא כתב לעיל (סי' תצה ס"ק עג) שמוותר אלא רק בדיעבד משכבר עבר ושחט [משום מצות כיסוי הרגל], ומפני שהוא גם מקלל.

ומבואר, שהיית זה של צורך שמחת יום טוב באיסור דרבנן, הוא אף כשאפשר למתק את החרדל בגחלת [של מתכת] מבעוד יום, כמבואר

לעיל (סי' יז). אכן, לענין סינון החרדל, שאף הוא אינו אסור אלא מדרבנן [כמבואר לעיל (סי' יא)], ואפשר לעשותו מבעוד יום [כמבואר

לעיל ס"ק יב], כתב השר"ע באן שאסור לעשותו ביום טוב, וראה לעיל

הלכות יום טוב סימן תקיא המשך מעמוד קכט

מעשנים, ולפיכך קשה לאסור עישון ביום טוב, אלא שבעל נפש ראוי שיהימור בדבר, וכן כתב בשו"ת אור לציון (ח"ג פ"ב תשובה ב) שאף

בזמננו מותר לעשן ביום טוב, ואף אם אין לאדם צורך גדול בכך, יש להקל מחמת שנתנה הנאה ממשנת [וראה בהגדה שם, שמימי הגרבי"צ

אבא שאול עצמו נמנע מעישון ביום טוב], וכן דעת הגר"ש וואזנר (קובץ מביט לוי ח"ב עמ' מז), שלפי הדעות המובאות בביה"ל שהתירו

לעשן ביום טוב, אין הדבר אסור אף בזמננו. [אכן בזמננו שענין המנועה מעישון נכנס יותר לתודעת הציבור הן מצד חוקי המדינת הן מצד מחקרי הרפואה, ומתמנעים ציבור המעשנים, יש לדון בדעת

גדולי הפוסקים שהתירו העישון בזמננו].

ולענין עישון ביום טוב שני בזמננו, דעת הגר"צ קרליץ (שם) שאסור הדבר, דעת הגר"ש אלישיב (מבשרי תורה יום טוב עמ' תנ"ד) שהמיקל יש לו על מי לסמוך, אלא שבמשך השנים מתמנעים

המעשנים, ובזמן שהיה מוכר שהמעשנים הם מיעוט שבמיעוט, יאסר העישון אף ביום טוב שני [וראה מה שכתבנו לעיל (סי' תצה ס"ק ז)].

ולענין מחיקת האותיות הכתובות על הסיגריה על ידי העישון, ראה מה שכתבנו לעיל (סי' שם ס"ק ז).

[ולענין עישון בימות החול, ראה מה שכתב החפ"ז חיים בספר לקוטי אמרים פ"ג, ובספר זכור למרים פ"ג, שאין לעשן מכמה טעמים].

ומקפידים לעשותה, ובשרית כתב סופר (א"ח סי' טו) הביא דבריו, ומטעם זה, כתבו הפני יהושע והכתב סופר, שלכאורה עישון אסור

ביום טוב, שהרי אינו שיה לכל נפש והרכה בני אדם נמנעים ממנו, והוסיף הכתב סופר, שכיון שרוב הנשים אינן מעשנות, וכמו כן הרבה

אנשים אינם מעשנים, אם כן המעשנים בעולם הינם המיעוט [וכן כתב השלחן הגדול (סי' ר"י ס"ק ב) לאסור למעשה מטעם זה], אכן כתבו

טעם להתיר עישון ביום טוב, מפני שהוא נוסיע לעיכול האוכל ומתעיל בכך לבריאות, ובריאנות נחשבת דבר השוה לכל נפש, כיון שכל אנשי

העולם עושים מעשים עבור בריאות גופם.

דעת החז"א (דינים והמגות פ"ה אות ה), שאין לעשן ביום טוב, והוסיף (א"ח ר"ב ח"ב עמ' קז) שמתעם זה אסור לטלטל את הסיגריות, מפני שדין כמקצה.

וכן כתב הגר"ש אלישיב (קצב תשובות ח"ב סי' לב, הערת כתובות ז, ב) שבזמננו אסור לעשן ביום טוב, שהרי התברר שהעישון אינו

ממעיל לבריאות אלא מוקל, ולכן אין להתיר את הדבר על פי דברי הפני יהושע, וכן דעת הגר"צ קרליץ (חוט שני יום טוב פ"י אות ב), וכן

צידד הגר"ש איועריך (שו"ת מנחת חיים סי' י' וסי' נח אות ו).

מאידך, בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ה סי' לו) כתב שאף בזמננו נחשב העישון כדבר השוה לכל נפש, כיון שאנשים רבים בעולם

הלכות יום טוב סימן תקי

ביאורים ומוספים

שאפילו עבור יום טוב בלבד אסור לעשותה, ומשום עובדין רחול, אך לענין תינוק מותר הדבר, מפני שאין הדרך לעשות כן עבור ימים רבים, ואין הדרך לעשות אוכל עבור אלא לצורך אכילה מיידית, שהרי אין מאכילים לתינוק אוכל שאינו טרי, ולכן נחשב כדבר שאי אפשר לעשותו מבעוד יום, ועוד, שהוא נחשב כחולה שאין בו סכנה, כמבואר ברמ"א לעיל (סי' שכח ס"ז).

[משנ"ב ס"ק כג]

וְכַמֵּוֹ שֶׁקָּטוּב בְּסִימָן שֵׁיט קָעִיף יֵדֵי, וְכוּ', כְּמוֹ שֶׁקָּטוּב בְּסִימָן שׁוֹ קָעִיף (ס"ג).

82) ושם (ס"ק טב) הוסיף, שכמו כן מותר לקחת את כל השומן יחד עם קצת חלב, לפי שאינו בורר ומפריד ביניהם. וכן לערות את החלב בלבד לכלי אחר לצורך אכילה לאלתר, כתב בשע"צ שם (ס"ק נח) שמוותר, אכן, לקחת את השומן על ידי כף באופן שומצמץ שלא לקחת חלב עמו אסור ואפילו לצורך לאלתר, מפני שהוא דרך ברירה בכלי [וראה מה שכתבנו שם].

ולחיסור קרום שמתהדה על החלב לאחר שהתבשל ביום טוב, דעת הגרש"ז אויערבך (ששי"ב פ"ד הע' כא, ובתקנים ומלואים שם) שמוותר אף במסננת, משום שלא היה אפשר לעשות זאת מבעוד יום.

83) שם מבואר שהותר שבות רבות במקום הפסד, אמנם, לענין הכנה משבת לחול באופן שרודה פת מתנור עבור מוצאי שבת, כתב לעיל (סי' רנד ס"ק מג) שמוותר הדבר על ידי נכרי, ומשמע שהתיר אף שלא במקום הפסד, וראה מה שכתבנו שם.

[שעה"צ ס"ק כד]

וְגַם בְּלֹא הֵבִי לִי כְּתֻמָּה קְלִיךָ מִשּׁוֹם שְׂמֵתָת יוֹם־טוֹב, אִם לֹא שָׁאִין לוֹ מֵהַ יֵאָכְלוּ (ס"ד).

84) ולענין אמירה לנכרי להביא שכר דרך כרמלית בשבת, כתב הרמ"א לעיל (סי' שכה ס"י) שאין למחות ביד המקליין בדבר לצורך שבת ובשעת הרחק, וכתב המשניב שם (ס"ק טב) שאין להקל בהבאת דברים שאינם נצרכים כל כך, כגון פירות ומגדנות, אף על פי שרוצה להתענג בהם לכבוד שבת, ורק בשכר וסודי שקשה בלעד, אין למחות במי שמיקל.

[ביה"ל ד"ה את]

יש לוטר אסור, שְׁדַרְרָה לְעִשׂוֹת לְיָמִים הַרְבֵּה (ס"ה).

85) אכן, לגרד פירות וירקות במגדלת [פומפיה], כתב בשו"ת אור לציון (ד"ג פ"ט תשובה ד) שמוותר, ואף בלי שינוי, כיון שאין רגילים לטחון בה יותר מכפי הצורך באותו היום, וכן דעת הגר"י אלשיב (מבקשי תורה יום טוב עמ' רנא). מאירך, דעת הגר"י קרליץ (חוט שני יום טוב פ"ז אות ב) שיש לעשות כן בשינוי, כגון על ידי הפיכת הפומפיה וגרירת הפרי עליה מלמטה למעלה.

[משנ"ב ס"ק כה]

וְהוּא הַדִּין שְׂאֵלֵאטִיין יִנְק מַד, מְתָר לְהוֹצִיא מִיָּמִינוֹ (ס"ו).

86) משמע שבשבת אסור להוציא את מימיו, אמנם לעיל (סי' שכ ס"ק כד) כתב שמוותר הדבר, הוסיף, שאף אם סוחט את המים לתוך קערה ולא לאיבוד מותר הדבר, מפני שאינו מכין עבור המושקה.

וסחיתת פירות, כתב לעיל (סי' תצה ס"ק יב-יג) שאסורה ביום טוב, וראה מה שכתבנו שם (ס"ק ט).

[ביה"ל ד"ה אבל]

אֵין לְהַקְלֵה דְמֵי פְּסִיק רִישָׁא (ס"ז).

86) והחז"ר (ארוח סי' נ ס"ק ח) כתב, שיתכן שאף המג"א לא היקל אלא בשיפור רוח שאינו אדום מליבונו, מפני שאין הדבר פסיק רישאי שיגרום לצירוף, אך כשהוא אדום מליבתו, גם לפי המג"א יש להחמיר. אכן, למעשה כתב שאין להקל גם כשאינו אדום, מפני שמוכח מהרמב"ן שאף לאחר שעברה האדומימות מהשיפור יתכן שפסיק רישאי שהוא יגרום לצירוף, ולפי שאין אנו יודעים את גדרו של פסיק רישאי בטרן זה, יש לאסור לתת את השיפור במים בכל אופן.

[משנ"ב ס"ק יז]

דְּאִי לֹאֹ הָכִי אֶסְרִי מֵשִׁים בְּדָרְרָה (ס"ח).

87) וכן לסנן מים שמעורב בהם חול ואינם ראויים לשתייה לרוב בני אדם. דעת הגר"י קרליץ (חוט שני יום טוב פ"ז ס"ק ג) שאסור ביום טוב. אכן, לסנן מיץ תפוזים מן הגרעינים שבו במסננת, דעתו (שם) שמוותר, אם הוא בכלי שאינה דרך ברירתו בחול.

[משנ"ב ס"ק יט]

וְגִתָּן בְּהַ רְמוּנִים מִתְּחִלָּה (ס"ט).

88) ואם לא היתה כוונתו להערים, אלא תלה את המשמרת ביום טוב עבור רמונים בלבד, ולאחר מכן נמלך לסנן בה שמרים, הסתפק הגרש"ז אויערבך (שולחן שלמה ס"ק י אות ב) האם אף על פי כן צריך להניח בה רמונים בתחילה, משום מראית עין, או שאין צריך, כיון שתלה את המשמרת כהוגן בלא כוונת הערמה.

[שעה"צ ס"ק יח]

אֶפְלוֹ אֲתִיבֵי לְאִישׁ תְּהָא שְׂלֵא תִּיהַ אֶפְשֵׁר לִי (ס"י).

89) אמנם, לגבי תבשיל שהיה טוב יותר לאכילה אם היה מתבשל בערב יום טוב [אין הדרך לבשלו עבור ימים רבים], כתב במשנ"ב לעיל (סי' תצה ס"ק ח) שאם לא היתה לבעלים שהות לבשלו מבעוד יום מותר לו לבשלו ביום טוב, וכן לגבי נקיבת נקב חדש בחבית ביום טוב, כתב במשנ"ב לעיל (סי' תקט ס"ק כח) שאם הבעלים לא היה יכול לנקוב את הנקב מבעוד יום, מותר לו מן הדין לנקבו ביום טוב [ואין מורין כן].

[משנ"ב ס"ק יח]

וְהָיָה עֲבָדָה דְּחֵלָה (ס"יא).

90) ומה שלא נאסרה עשיית הגבינה משום בונה, כמבואר בגמרא (שבת צ"ה, א) שהמגבן [בשבת] חייב משום בונה [והובא לעיל (סי' שיט ס"ק טג)], כתב הנשמת אדם (כלל צג ס"ק א) שהוא מפני שנמדבר כאן באופן שלא נעשתה בעין בנין בצורה מוסיימת [עגולה או ארובה], אלא רק התחבצה והתייבשה. ובחז"ר (ארוח סי' נו ס"ק ו) מבואר, שאין הדבר נחשב כבנין אלא כשמוקבץ האדם חתיכות מהגבינה ומדבקן לגוש אחד.

[משנ"ב ס"ק כב]

וְצִיָן בְּקִרְיֵי מְגִדִים שְׂמֵתֶפֶק אִם מְתָר לְעִשׂוֹת דְּבָר זֶה בְּעֶצְמוֹ לְחֻלָּה שְׁאִין בּוֹ סְכָנָה (ס"ב).

91) ולתת מיץ לימון או סידן [קאלציום] בחלב כדי לעשותו גבינה לצורך תינוק, דעת הגרש"ז אויערבך (ששי"ב פ"ד הע' ל) שמוותר, ומה שהסתפק הפמ"ג לענין עשיית גבינה לחולה שאין בו סכנה, הוא רק לגבי עשיית גבינה כדרך שגושים אותה עבור ימים רבים,

הלכות יום טוב סימן תקי

באר הגולה קכז

ו סימניא שם
האמוראי ת פקדא
ומשטא שם קליד
ט פקדא דעיה ליד
י שם והם מיני
יקות שיש טח
האמוראי כ לשון
המכבים פקדא ה

בה שמרים, אבל אם היתה תלויה ועומדת *מתר לתן בה שמרים (י) לסגנון. (יה) ו'מעצרים ותולה אותה (יט) לתן בה רמונים (ס) ואחר-כך נותן בה שמרים: הגה ושאר דיני סגנון (כ) ביום-טוב כמו בשבת, כדאיתא סימן שים (בי"ז): ה' (כא) "אין עושין גבינה ביום-טוב (כב) (ואין (ט) מעמידין חלב ביום-טוב) (הנחות מיימתי פ"ק ג ור"ן ט"ז פ"ק ב רבינו ר"ח בשם הר"ק), (כג) והוא הדין דאין עושין (י) תבואה מן החלב ביום-טוב (י"ב) ש"טן (כא): ו' "אין גוזזין (כד) *אע"פ (יא) ה'הך במקפריים ש'ודרפן ל'תתבם פ'הן מן ת'הק'ר: ז' מ'תקני'ם אע"פ (כה) ה'קונדס וע'פכיות: הגה ומת'ר לקלח הרבה תחיות צנון ביום-טוב אם הוציא לאקלן (כו) אף-על-פי ש'אסור בשבת: (כז) ו'ש מקמירין (מתי"ל): ח' אף-על-פי ש'התרה הוציא ביום-טוב *אפלו ש'לא לצרף, לא

באר היטב

לחלב ויח קצת עם החלב וכמ"ש סימן ש"ט סי"ד, ודוקא שצריך לאקלו בר ביום, ואם אי"צ לו רק שחושש ש'פסיד ותתקלקל ספר לעשותו צ"י איי וכמ"ש סימן ש"ט סי"ה: (יא) ה'הך. פ"י התלוש שיש בו ראשי עלין נרקבין אין גוזזין במקפריים שלהם, דמאן דתני סבר שלקטן היום: (יז) והעפכיות.

באר הגולה

הקל דתני פ"ק רישא²⁸: * מתר לתן בה שמרים לסגנון. אף דתני מלאכה גמורה דבשבת ה"ב חטאת על זה, כדאיתא ב"ש"ס, ביום-טוב מתר משום דתני אכל'נפש. ואף דלעיל אסור בורר שלי"די נפה וקבנה, התם משום דעל"די פלים אלו דרף לעשות למים הרבה ותור קצין קצירה וטהרה, אבל כאן אף שהוא שלי"די קלי. דרף לעשות לפי שעה: * את ה'הך. עין משנה בורר. וקמב תפרי'קנדים: אבל להוהך נקב וקידק שרי ביום-טוב ו'רוצה לומר, אף דבשבת אסור וקדלעיל פסימן שכא ע"פ י"ב כשהיח'ת תכלין, הא ככלי שלהם, צ"ע סיון קבוצ ברי'עין (שקורין ברוקיא ש'עטקוואניצ"ע). יש לומר אסור, ש'דרף לעשות למים הרבה²⁹, עד כאן לשונו: * אפלו ש'לא לצרף וכי, וזמנים ב'לשון הטהור, והמור פתב דבריו עלי'פ' פרוש רש"י דמדי' אפלו כעושה קל זה לצרף בעודה, ואפלו הכי בעינן שיקנה טובה, וכן קמב בפאירי והעבודת הקדש, ומלשון הרמב"ם משמע לכאורה דכל זה מירר בעושה שלא לצרף אבל נפש, אבל באמת קשה מאוד לומר שהרמב"ם יחלק על כל הפוסקים בזה ויחיד בלי שום שנוי וידי' ההוא לצרף יום-טוב, וגם בגמרא קאמר רבני נשיא דמליני העבדות' וכי, מוכח להנרא דאף במשא שהוא לצרף יום-טוב גס"פן הכי הוא. ואולי דקמ"ס הרמב"ם נמי לאסר אף שעושה לצרף יום-טוב, ומה שכתב 'אר"על"פי ש'התרה' וכי הכי פרושא, דאף-על-פי ש'הקלו כל-כף בהוצאה אף שלא לצרף כלל, מכל מקום באופן המשא החמירי דצריך לעשות לעולם שלא כעושהו בחל, ואף אם נושא לצרף יום-טוב, וכל זה שקמבנו הוא רק לישב דעת הרמב"ם עצמו, אבל מה שפ"ס המספר דמוכה שהוא לצרף יום-טוב הדיאם, אין זה קודק לדעת הרמב"ם, דלדידה אפלו ש'לא לצרף יום-טוב כלל גס"פן ספר (וודק אם עושה שנוי בנשיאהו, ושלא רבנן

ביום, מ"א: (ח) ואחר-כך. אסור שנותן בה רמונים: (ט) מעמידין. פ"י שוחטן לתוכו קבה: (י) חמאה. אפלו ע"י איי אסור, ריב"ש. וט"ז מקל ע"י איי אם צריך לקב משום שמתח י"ט, ע"ש. וקמב המ"א: וי"ל דאסור לקלט ש'מן העף על-פני החלב שקורין קמעטעני'ע או רא"ם אפלו בשבת, וקשא"צ קמור

משנה ברורה

כאקל על חלב הפלי, ומשום הכי אסור (יג) דתני פ'קדא דחל: (יז) לסגנון. ומתיר באופן שאם היה עושהו מאהמול לא היה טוב פלי' קד, (יז) דאי לאו הכי אסור משום ב'ורר³², וכמו גבי תהלה לעיל בסעיף ג. וקמב הפרי'קנדים, דעל"די שנוי מתר בכל ג'וי: (יח) ומעצרים ותולה וכי'. פרוש, אף אם לא היתה הלויה מקצוד יום, יכול להעצרים ולהלויה לתן בה מתהלה רמונים: (יט) לתן וכי'. ונותן בה רמונים (טו) מתהלה³³, אבל כשאנו נותן בה רמונים, מוכתא מלאת שעושהו משום שמרים ואסור: (כ) ביום-טוב כמו בשבת. כמו בזה מה שכתבנו לעיל שם בפ'ע"י ו'האסור לסגן מים בסודר מ'שום לבון, ועין שם במשנה ברורה, והוא הדין כאן: ה' (כא) אין עושין גבינה ביום-טוב. דבבנה (טו) מעלי טפי כשהיא ישנה, ואם-כ"ן הוי לה לקעבר קדם יום-טוב. (ח) ואפלו לאותן הפוסקים דס'וכרין בסיומן תצה דאכל'נפש עצמו מתר אפלו הנה א'פטר לעשותה קדם יום-טוב, הלא אסור מקם ש'דרף לעשותו ל'מים הרבה והוי עבדא דחל³⁴. (יח) ולפי זה אפלו אי א'פטר לו לעשותה קדם יום-טוב יש לומר דאסור, מיהו, על"די שנוי יש להקל: (כב) ואין מעמידין וכי'. הדינו (יט) על"די קבה או שארי דברים, ש'יחבבין החלב והקפא והתברר הקום (ס) ו'וכן אסור לעשות ס'ראויטקע, הדינו שנותן מעט חמין בחלב כ'י ש'הקבר המ'חלב, (כג) הנה הוא בורר ממש ו'דרף לעשותו ל'מים הרבה. ועין בפרי'קנדים ש'מכתבם אם מתר לעשות דבר זה בעצמו לחולה שאין בו סכנה³⁵: (כג) והוא הדין דאין עושין חמאה וכי'. הש"ע גס"פן (כז) משום בורר, וכי'ל. ואפלו על"די עבדים יש להחמיר. (כד) ואין להקל אלא לצרף גדול. ומת'ר לקלט בעצמו ש'מן העף על-פני החלב, ש'קורין סמעטעני'ע, אפלו בשבת, ו'רק פ'שני'ע סמוך לחלב ו'הנה להיח' קצת מהסמעטעני'ע עם החלב ש'למטה, וכמו שכתוב בסיומן ש"ט סעיף י"ג³⁶. ודוקא פ'שני'ע לאכלו ב"ב"ים, דאי לאו הכי אסור משום הכנה ביום-טוב לחל; ואם אינו צריך לו רק שחושש ש'פסיד ותתקלקל, מתר לעשותו על"די עבדים, כמ' שכתוב סימן ש"ט סעיף י"ג³⁷. ובספר מור וקציעה כמב, דגם בעשי'ת חמאה ה"ל גס"פן מתר על"די עבדים, אם היא ח'שש ש'יחלקלל הסמעטעני'ע אם לא יעשהו חמאה: ו (כד) את ה'הך. פרוש, התלוש שיש בו ראשי עלין נרקבין, אין גוזזין בהספנת שלהם, דמאן דתני (כס) סבר שמתכו היום כן בהקבר: ז' (כה) קונדס ועפכיות. שיש טרה בהקונד; ושרי, דתני הכל צרף אכל'נפש. והוא הדין שאלא ט"י³⁸ נקב מר, מתר להוציא מ'קווי³⁹ [פמ"ג]: (כו) אף-על-פי שאסור בשבת. כדלעיל בסיומן שכא ע"פ ג. ביום-טוב מתר, דאי א'פטר לעשותו מערב'יום-טוב: (כז) ו'ש מקמירין. ה'רמים: 1 ש'נת. 2 ח'ה.

שער הצינור

(יג) פוסקים: (ד) כגן-אברתים בשם הוספות: (טו) קמרא: (טז) גמרא: (י"ז) ה'ר"א בסיון תצה, וכן משמע מהסגן-אברתים בענינו: (יח) כן כתב הפרי'קנדים. ומה שאמרו בגמרא 'התם אי א'פטר תבא א'פטר, על-פ'תה נ'פש דמלאכה בעצמותה א'פטר לעשותה בערב, ו'הכי אסור רבנן אפלו אתרמי לאיש הנה שלא היה א'פטר⁴⁰ (קנינו בבורר כל-כף). ודעת ה"פ"ה גס"פן להתמיר בכל ג'וי משום דח'שש לדעת הפאור, ע"ן ש"ס, אכן מדברי ה"פ"ה וכן מאלה רבה משמע דאם אי א'פטר מקבול יום שרי. והנה מתיי'אדם העתיק כמגן-אברתים להתמיר אפלו כ'אי א'פטר לעשות מקבול יום, ומשמע מזה כנ'שמת-אדם דמקמיר אפלו על"די שנוי, שהוא מדקה למלאכת קוצר, ע"ן ש"ס, אכן מדברי ה'ר"א בסיון תצה משמע דעל"די שנוי יש להקל, ו'דרף לומר לדידה, דאף ש'דרף לעשות אותה ל'מים הרבה, מפ' מקום לא השור אותה לקוצר כמ"ש, וכן כפתח'תשובה בשם תשובת אר"ה לצדיק מקל על"די שנוי, אכן הוא מקל רק כ'שאי א'פטר הנה לו לעשות מערב'יום-טוב, ע"ן ש"ס: (יט) מגן-אברתים: (כ) מתי'אדם. וע"ן שם בהלכות שבת, דאם תעמיד החלב כמקום חם כדי ש'יקפא, גם זה הוא בכלל בורר: (כא) מגן-אברתים מתי'אדם, ע"ן ש"ס. ועוד יש טעם בירושלמי, שאם אתה מתי'ו לתעמיד חלב ביום-טוב אתה ה'חלב ו'התעמיד מ'יום-טוב לחל: (כב) מגן-אברתים, ו'רצה לומר, ש'דרף לעשותו ל'מים הרבה ואחרונים. וע"ן בעל'ת'שבת דמקל כ'אי א'פטר לעשותו מערב'יום-טוב ש'הנה טרור, ולפי מה שכתב הפרי'קנדים באות יא מוכח דסבירא לה דכל ש'עושה ל'מים הרבה, אפלו כ'אי א'פטר לעשות מקבול יום אסור, וכן משמע מתי'אדם, ומכל מקום על"די עבדים נראה דיש להקל: (כג) מתי'ו ומור מקציעה, ו'טעמם, דהוא שבות דשבות לצרף מצוה: (כד) דלדידת ו'רשבי'א דבורר הוא מלאכה דאורנתא מ'דאי אין להקל על"די עבדים, כמ' שכתב מתי'אדם, וגם בלאו הכי לית בהמאה פ'לפך משום שמתח יום-טוב, אם לא שאין לו מה יאכל⁴¹, כמו שכתב פ'ש'ת'רש"י-ש"ס: (כס) רש"י:

